

Jezuiïeten

Colofon

Jeziëten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom. Vermeld a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:
Stichting St. Claverbond,
Heyendaalseweg 290
6525 SM Nijmegen
IBAN: NL85INGB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen
vzw Sint-Jan Berchmansseminarie
Koninginelaan 141
1030 BRUSSEL
IBAN: BE02 4352 0547 1140
BIC: KREDBEBB
Mededeling: tijdschrift *Jeziëten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx s.j.,
Eduard Kimman s.j., Jan Stuyt s.j.
en Toon Suffys s.j.

Adres voor Nederland:

Karin Benoist
Beulingstraat 11
1017 BA Amsterdam
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net
tel. 020-679 82 07

Adres voor Vlaanderen:

Toon Suffys s.j.
Bruul 56 - 1
B-2800 Mechelen
tsuffys@gmail.com
mobiel +32 476 33 25 77

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland:
platform.ignatiaanspiritualiteit@jesuits.net

Voor Vlaanderen:

frans.mistiaen@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Bart van Emmerik s.j.
Prinsstraat 17
2000 Antwerpen
België

Op de voorpagina:

Paus Franciscus wordt door zijn medebroeders verrast met een mand vol Vlaamse en Nederlandse lekkernijen.

Voorwoord

In dit nummer uitgebreid aandacht voor het bezoek van de paus eind september aan België. Het artikel 'In gesprek met paus Franciscus' geeft een impressie van zijn ontmoeting met medebroeders. Walter Ceyskens s.j. schrijft over het festival voor jongeren en jongvolwassenen tijdens die dagen.

Rick Timmermans laat ons kennis maken met het studiekeuzetraject 'Vind je eigen weg' dat jongeren een uniek begeleidingsprogramma biedt.

De Petrus Canisiuskerk in Nijmegen bereidt zich voor op de toekomst. Eduard Kimman s.j. sprak met vrijwilliger Peter Bemelmans.

Het Jesuit *European Social Centre* (JESC) is actief op drie gebieden: ecologische transformatie, het vormen van jonge Europese professionals en het Europese project.

Guy Dalcq las het dagboek van jezuïet Egied Van Broeckhoven, een uniek document dat vooral traag lezend haar geheimen prijs geeft. Het nieuwe boek van Peter van Dael s.j. komt op het juiste moment en is indrukwekkend.

Wist u dat de paus iedere maand een oproep doet om samen mét hem te bidden voor een actueel onderwerp? Dat kan via het pauselijk wereldwijde gebedsnetwerk.

Het nieuws uit de huizen kunt u lezen in de korte berichten en we gedenken het leven, de bezieling en de inzet van drie medebroeders die de afgelopen maanden zijn overleden.

Op de laatste pagina's het aanbod aan activiteiten waar onder de digitale adventsretraite met de titel: 'Zie, Ik begin iets nieuws'.

INHOUDSOPGAVE

ACTUALITEITEN

- In gesprek met paus Franciscus - *Antonio Spadaro s.j. en Jan Stuyt s.j.* 3
Studiekeuzetraject 'Vind je eigen weg' - *Rick Timmermans* 8

MENSEN ACHTER DE SCHERMEN

- De Petrus Canisiuskerk in Nijmegen door de ogen van Peter Bemelmans - *Eduard Kimman s.j.* 10

WERELDWIJD

- Een ander geluid in Europa - *Benoît Willemaers s.j.* 12

BOEKBESPREKING

- Egied Van Broeckhoven - Dagboek van de vriendschap - *Guy Dalcq* 14

MAGIS

- Hope Happening! - *Walter Ceyskens s.j.* 15

KORTE BERICHTEN

- 16

IN MEMORIAM

- Pater Ernst Bolsius, pater Jos Snyders en pater Georges Cerfontaine 20

WERELDWIJD

- Bidden met de paus - *Jan Stuyt s.j.* 22

BOEKBESPREKING

- Peter van Dael s.j. leert je gelovige kunst verstaan - *Marc Lindeijer s.j.* 24

ACTIVITEITEN

- 26

IN GESPREK
MET PAUS FRANCISCUS

Eind september bracht paus Franciscus een vierdaags bezoek aan Luxemburg en België. Zoals gebruikelijk bij internationale reizen van deze paus, die zelf jezuïet is, was er een ontmoeting met de jezuïeten ter plaatse. Zaterdag 28 september hadden zich daarvoor honderddertig medebroeders uit de Lage Landen (ELC) verzameld in het Collège Saint-Michel in Brussel. De meeste jezuïeten kwamen uit Brussel en Namen, maar er waren ook delegaties uit Luxemburg, Drogen, Amsterdam en andere steden. De aanwezigheid van medebroeders van het internationale opleidingshuis uit Leuven en van de Europese gemeenschap in Brussel gaf de groep een internationale allure. Voor deze ontmoeting nam de paus uitgebreid de tijd, zo'n anderhalf uur in plaats van het uur dat was voorzien.

De paus liet even op zich wachten en dat gaf de gelegenheid voor een kleine voorstelronde. Waar kwamen de aanwezige jezuïeten vandaan en bij welke provincie horen ze. Zo was er een Vlaamse missionaris op verlof uit India, bleken er vijf Nederlanders te zijn die wonen en werken in Vlaanderen, en uit het Europese huis waren er medebroeders uit Portugal, Duitsland, België en Spanje.

Kardinaal Czerny was die middag de belangrijkste spreker geweest bij Hope Happening, een ontmoeting met zesduizend jongeren in het kader van het pausbezoek. Hij is een Canadese jezuïet die hoofd is van het *Dicastery for Integral Human Development* in Rome. Kardinaal Czerny vertelde ons over zijn werk terwijl we op de paus wachtten.

Begroeting

Paus Franciscus werd verwelkomd door de twee hogere oversten van de jezuïeten in België. Pater Thierry Dobbstein, provinciaal van de Franssprekende jezuïeten in West Europa (Frankrijk, Zuid-België en Luxemburg) en pater Marc Desmet, regionaal overste van Noord-België en Nederland. Na de officiële begroeting werd er samen met de paus gezongen: *En Todo Amar y Servir* en de Taizé-canon *Magnificat*.

Tien jezuïeten mochten tijdens deze ontmoeting de paus een vraag stellen, waar hij vervolgens op

antwoordde in het Italiaans. Een deel van die uitwisseling vindt u hieronder, die is overgenomen uit het tijdschrift *Civiltà Cattolica*. Op hun website staat in het Italiaans en in het Engels de uitgebreide versie van de hand van pater Antonio Spadaro met alle tien vragen en antwoorden.

Heilige Vader, wat is de eigen, specifieke zending van de jezuïeten in België?

Kijk, ik ken jullie situatie niet, dus ik kan niet zeggen wat jullie zending zou moeten zijn in deze specifieke context. Maar ik kan je wel één ding zeggen: een jezuïet moet nergens bang voor zijn. Hij is een man in het krachtenveld tussen twee vormen van moed: moed om God te zoeken in gebed en moed om naar de grenzen te gaan. Dit is waarlijk contemplatief zijn in de actie. Ik denk dat dit de belangrijkste zending van de jezuïeten is: zich onderdompelen in de problemen van de wereld en met God worstelen in gebed. Er is een prachtige toespraak van Paulus VI tot de jezuïeten aan het begin van Algemene Congregatie XXXII: op het kruispunt van complexe situaties is er altijd een jezuïet, zei hij. Die toespraak is een meesterwerk en zegt duidelijk wat de Kerk van de Sociëteit verlangt. Ik vraag jullie om die tekst te lezen. Daarin vindt u uw missie.

*Ik woon in Amsterdam, een van de meest gese-
culariseerde steden ter wereld. Pater Generaal Adolfo
Nicolás zei ooit dat hij ervan droomde om de Geeste-
lijke Oefeningen aan atheïsten te geven. In ons land
is atheïsme eerder de norm dan de uitzondering. Maar
we willen de rijkdom van ons spirituele leven aan al
onze burens geven, echt aan iedereen, zoals u vaak
zegt: Todos, Todos. Hoe kunnen we dit diepe niveau
van inculturatie bereiken?*

We vinden de grenzen van de inculturatie door het begin van de Sociëteit te bestuderen. Jullie meesters zijn pater Matteo Ricci, pater Roberto De Nobili en de andere grote missionarissen die sommigen in de Kerk bang hebben gemaakt door hun moedige optreden. Deze meesters hebben de grenzen van de inculturatie aangegeven. Inculturatie van geloof en evangelisatie van cultuur gaan altijd samen. Dus wat is de grens? Er is geen vaste grens! Die moet je zoeken in de onderscheiding. En dat gebeurt door

Op de voorgrond van links naar rechts: Thierry Dobbstein (provinciaal EOF), Marc Desmet (regionaal ELC), paus Franciscus, Tommy Scholtes s.j. en kardinaal Michael Czerny s.j.

veel te bidden. Het heeft me getroffen en ik vind het opvallend, en ik herhaal het vaak: in zijn laatste toespraak in Bangkok zei pater Arrupe om aan de grenzen te werken en tegelijkertijd nooit het gebed te vergeten. En het jezuïtische gebed wordt ontwikkeld in grensgebieden, in moeilijke situaties. Dat is het mooie van onze spiritualiteit: risico's nemen.

*In West-Europa zijn we vertrouwd met secularisatie.
Onze samenlevingen lijken ver van God af te staan.
Wat moeten we hieraan doen?*

Secularisatie is een complex fenomeen. Ik merk dat we soms vormen van heidendom moeten confronteren. We hebben geen standbeeld van een heidense god nodig om over heidendom te praten: het milieu zelf, de lucht die we inademen, het is allemaal van heidendom doordrenkt! En we moeten tot deze cultuur prediken met getuigenis, dienstbaarheid en geloof. En van binnenuit moeten we dat doen met gebed. Het is niet nodig om heel ingewikkelde dingen te bedenken. Denk aan Paulus in Athene: het ging mis voor hem, omdat hij een weg insloeg

die op dat moment niet de zijne was. Zo zie ik het. We moeten open zijn, de dialoog aangaan en in de dialoog helpen met eenvoud. En wat dialoog vruchtbaar maakt is dienstbaarheid. Helaas vind ik vaak een sterk klerikalisme in de Kerk, dat deze vruchtbare dialoog verhindert. En bovenal, waar klerikalisme is, is geen dienstbaarheid. En, in hemelsnaam, verwar evangelisatie nooit met proselitisme!

In onze geseclariseerde samenleving is het moeilijk om voorgangers te vinden. Hoe ziet u de toekomst van parochiegemeenschappen zonder priesters?

De gemeenschap is belangrijker dan de priester. De priester is een dienaar van de gemeenschap. In sommige situaties die ik ken in verschillende delen van de wereld, zoekt men binnen de gemeenschap naar iemand die een leidende rol kan spelen. Er zijn bijvoorbeeld vrouwelijke religieuzen die deze taak op zich nemen. Ik denk aan een Peruaanse congregatie van zusters die als hun eigen specifieke missie hebben: naar die situaties gaan waar geen priester is. Ze doen alles: ze preken, ze dopen... Als er uiteindelijk een priester wordt gestuurd, dan gaan ze weer ergens anders heen.

Het is de zeshonderdste verjaardag van de Universiteit van Leuven. Er werken daar jezuïeten en er studeren jezuïeten uit de hele wereld. Wat is uw boodschap voor jonge jezuïeten die bestemd zijn voor het intellectuele apostolaat in dienst van de Kerk en de wereld?

Het intellectuele apostolaat is belangrijk en het maakt deel uit van onze roeping als jezuïeten om aanwezig te zijn in de academische wereld, in onderzoek en ook in communicatie. Laat het duidelijk zijn: als de Algemene Congregaties van de Sociëteit van Jezus zeggen dat je je moet inleven in de mensen en in de geschiedenis, dan betekent dat niet 'carnaval spelen', maar je inleven in zelfs de meest institutionele contexten, ik zou zeggen met een zekere 'rigiditeit', in de goede zin van het woord. Je moet niet altijd op zoek gaan naar informaliteit. Bedankt voor deze vraag, want ik weet dat de verleiding soms groot is om deze weg niet te bewandelen. Een heel belangrijk gebied van reflectie is dat van de moraaltheologie. Op dit gebied zijn er vandaag de dag veel jezuïeten die studeren, wegen openen in

interpretatie en nieuwe uitdagingen stellen. Ik weet dat het niet gemakkelijk is. Maar ik spoor jezuïeten aan om vooruit te gaan. Ik volg een groep jezuïeten die zich bezig houden met moraaltheologie en ik zie dat ze het heel goed doen. En dan pleit ik voor publicaties! Onze tijdschriften zijn heel belangrijk: zoals *Stimmen der Zeit*, *La Civiltà Cattolica*, *Nouvelle Revue Théologique*...

Ik vraag me af hoe het staat met de heiligverklaring van onze medebroeders de jezuïeten Henri De Lubac en Pedro Arrupe.

De zaak van Pedro Arrupe loopt nu. Het probleem is de zorgvuldige lezing van alles wat hij geschreven heeft: hij heeft veel geschreven en de analyse van zijn teksten kost tijd. De Lubac is een groot jezuïet! Ik lees hem vaak. Ik weet echter niet of de zaak van zijn zaligverklaring eigenlijk is begonnen. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om u te zeggen dat de zaak van koning Boudewijn zal worden ingeleid, en ik heb dat zelf gedaan, omdat ik vind dat het hier [in België] te langzaam gaat.

Ik ben betrokken bij de Jesuit Refugee Service. We zijn aanwezig op twee spannende plekken. De eerste is de oorlog in Oekraïne. Onze jongeren gaven me een brief mee voor u, en een afbeelding van Sint Joris. De andere spanning is in het Middellandse Zeegebied, waar we veel politiek gepraat zien over grenzen, over veiligheid. Welk advies wilt u de Jesuit Refugee Service en de Sociëteit geven?

Het migratieprobleem moet goed aangepakt en bestudeerd worden en dat is jullie taak. De migrant moet worden opgevangen, begeleid, geholpen en geïntegreerd. Geen van deze vier dingen mag ontbreken, anders komen er echte problemen. Een migrant die niet geïntegreerd is, komt slecht terecht, maar dat

Paus Fransiscus op bezoek bij de jongeren

geldt ook voor de samenleving waarin hij of zij zich bevindt. Denk bijvoorbeeld aan wat er gebeurd is bij die aanslag in Zaventem, hier in België: die tragedie is ook het gevolg van een gebrek aan integratie. En dit is wat de Bijbel zegt: we moeten zorgen voor de weduwe, de arme en de vreemdeling. De Kerk moet haar werk met migranten ernstig nemen. Ik ken bijvoorbeeld het werk van de actiegroep Open Arms. In 2013 ging ik naar Lampedusa om de aandacht van de wereld te vestigen op het drama van de migranten in Lampedusa. Maar ik wil iets toevoegen dat me na aan het hart ligt en dat ik vaak herhaal: Europa heeft geen kinderen meer, het wordt oud. Het heeft migranten nodig om ons nieuw leven in te blazen. Het is een kwestie van overleven geworden.

Heilige Vader, wat zijn uw eerste indrukken van uw reis naar Luxemburg en België?

Ik was maar één dag in Luxemburg en het is duidelijk dat je een land niet in één dag kunt begrijpen!

Maar het was een goede ervaring voor mij. Ik was al eerder in België geweest. Maar aan het einde van deze bijeenkomst vraag ik u alstublieft om de evangeliserende kracht in dit land niet te verliezen. Achter de lange christelijke geschiedenis kan er vandaag een zekere 'heidense' sfeer hangen, laten we zeggen. Ik wil niet verkeerd begrepen worden, maar het risico vandaag is dat de cultuur hier een beetje heidens is. Uw kracht ligt in de kleine katholieke gemeenschappen, die zeker niet zwak zijn: ik zie ze als missionair, en ze moeten geholpen worden.

Bollandisten en Jongeren

Na afloop van de ontmoeting met de jezuïeten bracht de paus een kort bezoek aan de bibliotheek van de Bollandisten in hetzelfde gebouw. Hij schreef in het gastenboek: "Moge de Heer u vergezellen en zegenen in uw werk om de geschiedenis van de kerk en haar heiligen te doen kennen. Met mijn zegen, broederlijk, Francesco."

Iedereen dacht dat de paus na deze lange dag snel naar bed zou gaan, hij staat immers heel vroeg op. De volgende dag lasen we echter op internet dat hij na onze ontmoeting nog een onverwacht bezoek had gebracht aan de zesduizend jongeren die de nacht biddend en zingend doorbrachten in het voetbalstadion, in afwachting van de eucharistieviering op zondagmorgen. Hij bracht ze een verrassingsbezoek en werd er als een ster ontvangen.

*Pater Antonio Spadaro s.j.
maakte het verslag van de ontmoeting.
De tekst is aangevuld door
Jan Stuyt s.j.*

Studiekeuzetraject 'Vind je eigen weg': een ignatiaanse reis naar persoonlijke groei en toekomst

Het maken van een studiekeuze kan een overweldigend proces zijn voor veel jongeren. In een wereld vol opties, verwachtingen en druk is het vaak moeilijk om te weten welke weg het beste bij je past. Het studiekeuzetraject 'Vind je eigen weg', ontwikkeld door het Platform voor ignatiaanse spiritualiteit, biedt jongeren in het laatste jaar van het middelbaar onderwijs een uniek begeleidingsprogramma om hen te helpen deze belangrijke beslissing te nemen. Gebaseerd op de eeuwenoude ignatiaanse spiritualiteit, staat dit traject in het teken van persoonlijke groei, innerlijke reflectie en het maken van keuzes vanuit vrijheid.

Wat houdt het traject in?

Studiekeuzetraject 'Vind je eigen weg' bestaat uit tien digitale stappen, waarbij de leerlingen worden begeleid via video's, podcasts en opdrachten. Daarnaast organiseren we in samenwerking met scholen workshops rond thema's als: Wie ben ik? Ben ik vrij om te kiezen? Hoe kan ik kiezen? In deze workshops verdiepen we ons in de verschillende aspecten van het keuzeprocess.

Het traject is niet alleen gericht op jongeren met een christelijke achtergrond, maar ook op diegenen die een seculiere of andere levensbeschouwing hebben. Dit maakt het studiekeuzetraject toegankelijk voor een brede doelgroep. In de kern draait het erom dat jongeren leren luisteren naar hun diepere gevoelens en verlangens, om van daaruit een weloverwogen keuze te maken.

De ignatiaanse benadering: kiezen in vrijheid

Ignatiaanse spiritualiteit wordt ook omschreven als een 'keuzespiritualiteit'. Een van de krachten ervan is de aandacht voor het maken van beslissingen vanuit innerlijke vrijheid. In dit studiekeuzetraject brengen we deze spiritualiteit naar de leefwereld van jongeren die voor een belangrijke keuze staan. Het gaat niet alleen om de studiekeuze, maar om een bredere uitnodiging: hun studiekeuze zien als de eerste grote stap in het vormgeven van hun leven, en als een weerspiegeling van hoe zij in het leven staan of willen staan.

Een belangrijk onderdeel van het traject is het

leren luisteren naar gevoelens. Zoals Ignatius van Loyola ontdekte, zijn sommige gevoelens vluchtig, terwijl andere gevoelens dieper liggen en ons iets belangrijks over onszelf kunnen vertellen. Het is deze diepere kennis die kan helpen bij het nemen van beslissingen die niet alleen logisch zijn, maar ook innerlijk voldoening geven.

Van intellect tot innerlijke kennis

Keuzes maken gaat niet enkel om gevoelens. Het hoofd en het hart moeten in balans zijn. In het studiekeuzetraject worden jongeren daarom niet alleen aangemoedigd om te reflecteren op hun diepste verlangens, maar ook om deze gevoelens te toetsen en te interpreteren met hun verstand. Dit gebeurt door middel van tests, groepsreflecties en individuele opdrachten. Door deze combinatie van innerlijke reflectie en rationele overwegingen, worden jongeren ondersteund in het nemen van een weloverwogen beslissing die zowel hun hoofd als hart aanspreekt.

De periferie opzoeken: een jezuïtische missie?

Het studiekeuzetraject is meer dan alleen een praktisch hulpmiddel voor jongeren om een studiekeuze te maken. Het is tevens een antwoord op de oproep van paus Franciscus en Pedro Arrupe S.J., die ons beiden uitnodigen om naar de periferie te gaan en daar de mensen te helpen en te dienen. In zekere zin is dit studiekeuzetraject een poging van het Platform voor ignatiaanse spiritualiteit om die periferie op te

zoeken. Door op te trekken met jonge mensen, ook niet-christelijke jongeren, en hen te begeleiden in het vinden van een hoopvolle toekomst, draagt dit traject bij aan de bredere missie van de jezuïeten: het dienen van de mensheid.

De Universele Apostolische Preferenties (UAP's) van de jezuïeten vormen de kern van deze missie. Specifiek sluit dit traject aan bij UAP 4: "Jongeren begeleiden in het uitbouwen van een hoopvolle toekomst." Door jonge mensen te helpen keuzes te maken die aansluiten bij hun diepere verlangens, wordt een fundament gelegd voor een toekomst vol persoonlijke voldoening en betekenis.

Bidden of niet-bidden: een open vraag

Het traject nodigt jongeren uit tot innerlijke verdieping en het luisteren naar de stem van hun hart, en voor wie gelooft, naar God die hen oproept tot een vervullend leven. Maar wat als een jongere geen biddend mens is? Kunnen zij dan dezelfde innerlijke wijsheid vinden?

Dit zijn belangrijke vragen die iets van het spanningsveld laten zien waarbinnen we opereren. Hoe begeleid je jongeren met weinig tot geen geestelijk of biddend leven (voor zover we dat kunnen beoordelen), terwijl ze toch proberen te onderscheiden in hun diepere gevoelens en verlangens?

Eenvoudige antwoorden zijn er niet. Het vraagt om

zorgvuldige begeleiding en voortdurende onderscheiding. Door stappen te zetten, te experimenteren, en steeds opnieuw te evalueren, zoeken we samen naar de weg die het beste aansluit bij hun noden en vragen. In zijn ontmoeting met de jezuïeten van de Lage Landen moedigde de paus alvast aan om zo ver als mogelijk te gaan in de inculturatie in een gesecculariseerde wereld en om daarbij risico's te durven nemen. Dat hebben wij goed gehoord.

Hoe verder?

Momenteel voeren we samen met het Sint-Jozefcollege Aalst onze tweede pilot uit. In de eerste testfase stond ik nog zelf voor de klas om de workshop te geven aan de leerlingen, nu is het aan de leerkrachten. Dit is een noodzakelijk stap om te testen. We hopen samen met het college te ontdekken wat er nodig is om ons studiekeuzetraject effectief te laten landen in een school.

Wat heeft het traject nog nodig zodat leerkrachten en leerlingen er goed mee kunnen werken? Met hun input kunnen we vervolgens het traject verder verbeteren. Hoewel er nog geen eindproduct ligt, willen we andere ignatiaanse scholen die interesse hebben in dit traject wel alvast oproepen zich bij ons te melden. Zodat we samen kunnen werken aan een ignatiaanse studiekeuzetraject.

Rick Timmermans
timmermans.elc@jezuïeten.org

De Petrus Canisiuskerk in Nijmegen door de ogen van Peter Bemelmans

Peter Bemelmans draagt niet alleen een Limburgse naam en heeft niet alleen die zachte Limburgse tongval, maar is ook inderdaad geboren in een klein Limburgs dorp, waar zijn vader hoofdonderwijzer was. Op twee wekdagen ging het gezin naar de heilige mis met samenzang, koorzang was aan vader Bemelmans minder besteed. Op zijn achttiende jaar gaat Peter naar Nijmegen om natuurkunde te studeren. In zijn eerste studiejaren kwam hij graag bij de karmelieten, waar Kees Waaijman de psalmen hertaalde en zong met gitaarbegeleiding. De intieme sfeer van hun vieringen in een kapel van de studentenkerk letterlijk rond het altaar bracht voor de jonge student de Heer dichtbij.

Als Peter tweeëntwintig is, wordt hij lid van de Interkerkelijk Vredesberaad, het IKV. "Ik verklaarde mezelf socialist en ging niet meer naar de kerk."

Na een omzwerfing door links-activistisch Nijmegen in het woelige begin van de jaren tachtig pakte hij in 1985 de studie filosofie op en studeerde hij in 1991 af bij de filosoof Ad Peperzak. Peter wordt een promotieplek aangeboden, die hij accepteert.

"Daar ontmoette ik Victor Kal, een orthodoxe jood, met een kijk op ritualiteit die het voor mij mogelijk maakte filosofie en religie te verzoenen. Zo vond ik de weg terug naar de kerk, temeer daar mijn dochter van zeven en mijn zoon van negen te kennen gaven gedoopt te willen worden. Een wens waar ik altijd de vinger van opa Bemelmans achter vermoed heb. Ik koos bewust voor de kerk van de wijk waarin ik woonde, in mijn geval de binnenstad. Dat werd dus de Molenstraatkerk, toen nog deel van een fusieparochie die door karmelieten en jezuïeten bediend werd."

Vanaf 2002 was Peter leraar wiskunde op het Montessori College in Nijmegen. Na twintig jaar, vlak voor zijn pensioen, is hij daarmee gestopt. Momenteel verdeelt hij zijn tijd tussen zorgtaken en studie, met name filosofie en theologie.

In zekere zin is Peter dus toevallig in de Petrus Canisiuskerk terecht gekomen en is er gebleven. Het was niet de uitkomst van religieus shoppen. In het begin was hij nog een beetje de linkse activist in een kerk van de winkeliers en de middenstand. Maar hij bleef omdat hij zich thuis voelde bij de wereldse en intellectueel open aanpak van voorgangers als Jan van

Peter Bemelmans

de Poll s.j. en Jan Stuyt s.j.. Ook is hij vol lof over Ben Frie s.j., die met zijn gevoel voor vormgeving en dramaturgie de kerk opnieuw inrichtte en bij de vieringen op feestdagen echt uitpakte.

Peter is altijd vrijwilliger geweest in de Canisiuskerk. Lange tijd als acoliet en in het begin ook als redacteur van het parochieblad Samen. In die hoedanigheid heeft hij verslag gedaan van een lezing over

de architectuur van de kerk. Nog steeds bepaalt dat zijn huidige kijk op een aangepaste functie voor het gebouw.

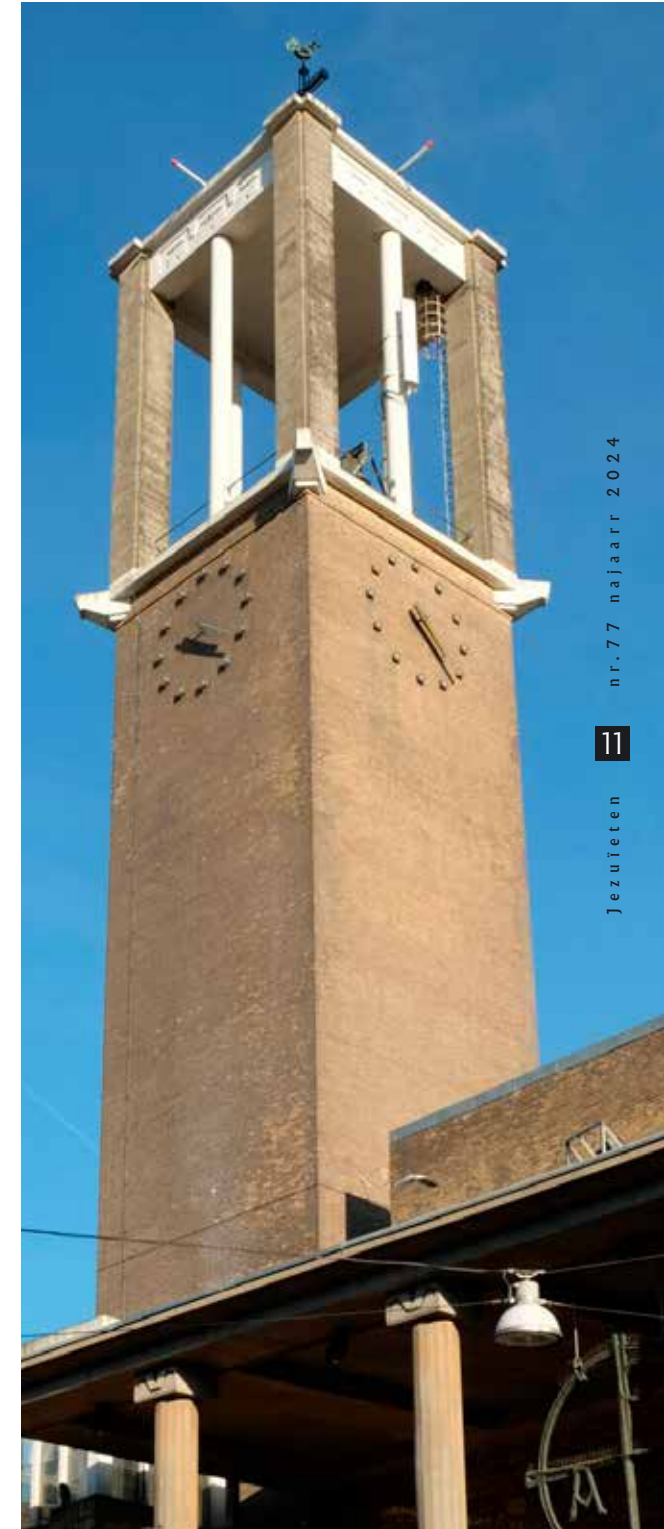
Petrus Canisiuskerk

De Petrus Canisiuskerk, gebouwd in 1894/1896, raakte tijdens het bombardement van 22 februari 1944 zwaar beschadigd. Alleen het priesterkoor, het transept en de pastorie stonden nog overeind. De kerk is hét gebouw waarin het bombardement van de Tweede Wereldoorlog en de wederopbouw eraan zichtbaar zijn.

Het gebouw bestaat globaal uit drie delen, plus een monumentale toren die aan een campanile doet denken. De hoge klokkentoren met open-gewerkte lantaarn is bepalend in het stadsbeeld. De vernieuwde voorgevel ligt een zestal meters naar achter met daarvoor een hoge, overdekte galerij. Een open portiek is overgangsruiimte tussen straat en kerk opgetrokken in de onregelmatige kunradersteen. Vanuit het rijk gedecoreerde portiek openen drie deuren op een groot vierkant middenschip. Deze entree steekt schril af bij het interieur van de kerk dat bestaat uit een neutraal fabrieksachtig schip met zijn harmoniumplafond en het koor van de oude, neogotische kerk. De eenheid van oud en nieuw wordt gesymboliseerd door het dak van het moderne schip dat als een parachute gedrapeerd is over de oude muren van de middeleeuwse Catharinakerk. Maar bovenal worden oud en nieuw op elkaar afgestemd doordat alles wit is.

Het is bij uitstek een gebouw waarin het oude en het nieuwe verenigd zijn en waarin het sacrale en het profane kunnen worden verbonden. Het koor kan worden afgescheiden als kerkruimte en het middenschip (ook) kan worden gebruikt voor ontvangsten of lezingen. Met een gedachteniskapel voor het bombardement - die er al is - en een kapel waarin Canisius en de aanwezigheid van de jezuïeten in Nijmegen worden herdacht.

Interview: Eduard Kimman s.j.

Een ander geluid in Europa

De Europese jezuïeten zijn vanaf het begin - de jaren zestig van de vorige eeuw - betrokken bij het Europese project en wilden altijd een visie bieden en waarden overdragen voor Europa. De Sociëteit is daartoe vandaag aanwezig in Brussel via het JESC, Jesuit European Social Centre. Onlangs formuleerde het JESC zijn prioriteiten voor de komende jaren.

De jezuïeten hebben een lange geschiedenis met het project Europa. Tussen 1963 en 2012 had de Sociëteit van Jezus de leiding over de kantoren van OCIPE (*Office catholique d'information et d'initiative pour l'Europe*) in Straatsburg en Brussel, een onderzoekscentrum dat in gesprek was met Europese instellingen. Het JESC is de opvolger hiervan. Het centrum bestaat uit een team van tien mensen, twee jezuïeten en acht leken, die op drie gebieden actief zijn: ecologische transformatie, het vormen van jonge Europese professionals en het volgen van de ontwikkeling van het Europese project. Het JESC is daarnaast coördinator van Europese jezuïetennetwerken voor sociale rechtvaardigheid en ecologie.

Ecologische transformatie

Het werk van het JESC voor het milieu krijgt vorm in drie verschillende projecten. Het eerste project helpt religieuze instituten bij het uitvoeren van een audit van hun CO₂-uitstoot, als ze hun ecologische voetafdruk willen te verkleinen. De Franstalige jezuïeten hebben een pioniersrol gehad door de gemeenschappen al vroeg uit te nodigen om dergelijke audits uit te voeren.

Het tweede project is het initiatief *Génération Futures*. Dit is een ambitieuze campagne binnen een coalitie van NGO's gecoördineerd door JESC en *The Good Lobby*, die een handvest van de rechten van toekomstige generaties op wil stellen. Ze streven naar een Europees agentschap dat deze rechten in het Europese wetgevingsproces waarborgt en men hoopt uiteindelijk op een Europese commissaris die zich hiermee bezighoudt. De drijfveer is de welbewuste keuze om af te stappen van kortetermijndenken en in plaats daarvan oplossingen te bedenken die een stabiele, levensvatbare en democratische toekomst garanderen voor degenen die na ons komen.

Het derde ecologische project is de stichting van een Europees netwerk onder de naam *Our Daily Bread*. Het brengt christenen samen die werken in de landbouw en de voedselketen, vanuit het perspectief van 'Laudato Si' en ecologische landbouw. Het doel is om spelers aan de basis een stem te geven bij de Europese Unie, juist nu de EU worstelt met het landbouwbeleid. JESC onderhoudt contacten met dan honderdvijftig christelijke organisaties in deze sector.

Jonge Europese professionals opleiden

Het *European Leadership Programme* (ELP) is de tweede activiteit van JESC. Dit programma loopt nu elf jaar en verwelkomt jaarlijks ongeveer twintig jonge Europeanen voor een semester. Zie het omslagartikel in 'Jezuïeten' 65 van lente 2021. De meesten van de cursisten zijn stagiaires bij Europese instellingen in Brussel. Ze krijgen professionele en spirituele begeleiding, leiden een gemeenschapsleven en nemen deel aan trainingen en aan een serie conferenties met inspirerende Europese leiders. Het doel van het programma is om volgens de ignatiaanse traditie te leren onderscheiden. Het bevorderen van het bene commune, het algemeen welzijn - een kernbegrip uit de katholieke sociale leer - is daarbij essentieel.

Het JESC team (van links naar rechts) Béla Kuslits, Filipe Martins s.j., Benoît Willemaers s.j., Feblezi Huebi, Enikő Fehéreková, Colm Fahy en Botond Feledy.

De ontwikkeling van het Europese project volgen JESC laat zijn wortels niet los: de laatste pijler van ons werk wil het debat over een christelijke visie op Europa en de gevolgen daarvan voor het Europese beleid levend houden. Elk jaar is er in september een bezinningsweekend dat samen met de *Passion for Europe* groep wordt georganiseerd. Het brengt telkens ongeveer vijftig mensen samen. Onderzoekers, politici en ambtenaren kijken samen naar actuele vragen vanuit een christelijk perspectief. Iedere twee jaar draagt het JESC bij aan de sessie *Faith and Politics* in Venetië, waar dertig jongeren aan deelnemen die actief zijn in het sociale en politieke leven in Europa. In een tijd waarin de dialoog tussen de Europese Unie en de Kerk niet langer vanzelfsprekend is, zijn dergelijke initiatieven belangrijker dan ooit.

Laudato Si' en Fatelli tutti zijn leidend bij het uitstippelen van de route

Het lot wilde dat ik bij het JESC kwam in een jaar waarin er Europese verkiezingen werden gehouden. Er is een groot contrast tussen enerzijds de volharding van zoveel leden van het maatschappelijk middenveld, onderzoekers, ambtenaren en zelfs, jawel, politici, om levensvatbare en humane oplossingen te vinden voor de crises die Europa teisteren, en

anderzijds de fundamenteel negatieve, soms zelfs destructieve campagnes die gedomineerd wordt door de angst voor de opkomst van extreem rechts. Geconfronteerd met de uitdagingen die voor ons liggen (vrede in Europa, migratie, ecologische transitie, enz.), zullen de oplossingen niet gevonden worden door in onszelf te keren of in een blind vertrouwen op technologie. De uitdaging voor JESC is om een ander geluid te laten horen, dat van *Laudato Si'* en van *Fratelli tutti*, de twee grote encyclieken van paus Franciscus. Een andere manier van handelen is mogelijk zolang we de kracht en het verlangen hebben om de ander te zien als broeder of zuster en niet als vreemdeling.

Benoît Willemaers s.j., JESC Brussel

Overgenomen uit: *Échos jésuites*, 2024-2 (p. 30-31).
Vertaling: Jan Stuyt s.j.

Verder lezen:

carboninitiative.eu
fitforfuturegenerations.eu
jesc-elp.eu
www.passionforeurope.com
faithandpolitics.eu

Egied Van Broeckhoven, Dagboek van de vriendschap

In september 2023 opende in Molenbeek (Brussel) een gloednieuwe jezuïetenschool, vernoemd naar Egied Van Broeckhoven, jezuïet en priester-arbeider in deze buurt. Hij werd bekend door zijn dagboek, een uniek document. Guy Dalcq las het boek met aandacht. "Het beoogt boven alles te begrijpen hoe God in hem werkt, hoe God hem stilaan maar zeker verder leidt in een even concrete als mystieke vriendschap."

Met deze publicatie verschijnen voor de derde keer in het Nederlands dagboekfragmenten van de jezuïet en priester-arbeider Egied van Broeckhoven (1933-1967). De vijf redactieleden grepen hiervoor terug naar de eerste uitgave (1971), samengesteld door Egieds geestelijke begeleider George Neefs s.j., maar vulden die wel aan met een tiental nieuwe citaten. De belangstelling voor het 'geestelijk dagboek' van Egied Van Broeckhoven blijkt immers in zowel binnen- als buitenland nog heel groot. Getuigen daarvan zijn de recente vertalingen in acht verschillende talen. Ook de oprichting van de nieuwe jezuïetenschool in Molenbeek (Brussel), naar hem genoemd, is voor deze nieuwe uitgave ongetwijfeld een trigger geweest.

Toch beslaan de dagboekfragmenten zelfs slechts een beperkt aantal bladzijden in deze nieuwe publicatie. De overige bevatten een inleidende verantwoording, een uitgebreide biografische schets, een thematische tabel, een verklarende woordenlijst en twee bijlagen. In de eerste bijlage zijn een aantal intrigerende geschriften van Egied opgenomen waaronder zijn visie over wijkapostolaat en zijn motivatie om priester-arbeider te worden. Hoewel gebald en soms schetsmatig geformuleerd, bieden deze teksten nog steeds stof tot nadenken. Ze hebben - ook in theologisch opzicht - nog niets aan scherpte en actualiteit ingeboet, integendeel. In de tweede bijlage plaatsen de redactieleden het leven en werk van Egied Van Broeckhoven in een ruimer kader: zijn positie binnen de *mission ouvrière* van de jaren zestig en ook zijn plaats binnen de lange mystieke traditie waartoe

ook Jan van Ruusbroec en Hadewijch behoren. De publicatie wordt afgesloten met een heel levendig en verhelderend dubbelinterview met twee andere jezuïeten die Egied tijdens zijn jeugd of later in Kuregem (Anderlecht) heel goed gekend hebben.

Uiteraard blijven de dagboekfragmenten zélf, die Egied in zesentwintig schriftjes vanaf zijn studietijd tot op de laatste dag van zijn leven had opgetekend en die pas na zijn tragisch overlijden gevonden werden, het kernstuk van dit boek. Ze getuigen van een steeds dieper en steeds concreter wordend godsverlangen; zelfs zo concreet dat Egied uiteindelijk 'de smerige gieterij' waar hij werkt en het Brussel waar hij woont als vindplaats van God zal verkiezen boven het Bijbelse brandende braambos. Of, juist gesteld: Brussel wordt zijn brandende braamstruik.

Egied hield geen dagboek bij om voor zichzelf, en nog mindervoor anderen, biografisch vast te houden wat hij zoal beleefde of dacht. Zijn dagboek is geen doel op zich, geen geheugensteun noch een uiting van introspectie. Het beoogt boven alles te begrijpen hoe God in hem werkt, hoe God hem stilaan maar zeker verder leidt in een even concrete als mystieke vriendschap.

Daarin ligt meteen ook een bijkomende potentiële betekenis van deze fragmenten voor de huidige lezer: wat doen deze teksten met hem/haar, hoe verhelderen ze de eigen zoektocht? Om hierop te kunnen antwoorden zullen ze traag gelezen en vooral herlezen moeten worden, want net door hun ogenschijnlijke eenvoud wordt hun grootste diepgang verheld.

Guy Dalcq

28 en 29 september HOPE Happening!

Het jeugdige hart van het pausbezoek aan België klopte in de Heizel-paleizen in Brussel. De 'HOPE Happening', een event voor jongeren en jongvolwassenen van 12 tot 30 jaar, was georganiseerd door de diocesane diensten voor jeugdpastoraal - Kamino (vroeger: IJD) voor Vlaanderen, Church4You en Pastorale des Jeunes BXL aan Franstalige kant -, maar aangeboden aan de héle Kerk.

Vanuit ignatiaanse hoek was MAGIS erbij. Vijfentwintig jongeren uit alle windrichtingen sloten zich aan bij deze prachtige groep: uit de jezuïetencolleges, van Lerkeveld, deelnemers van diverse MAGIS-events en de Loyolatocht, jongeren die je toevallig ontmoet aan de faculteit Theologie... Maar ook enkele 'groep loze' deelnemers die we onderweg oppikten en als vanzelfsprekend met ons optrokken. Het was die openheid van de groep die mij van het begin af aan ongelooflijk blij maakte. De *Hope Happening* zelf was een prachtig event dat zoveel aanknopingspunten gaf voor een ignatiaanse draad: deelnemers waren 'VIP's', dat wil zeggen 'Very Important Pilgrims'. Ze maakten een wandeling - 'Walks of Hope' door Brussel. Een uitstekend pelgrimsboekje nodigde uit om uit te wisselen over solidariteit vanuit de inspiratie van *Fratelli tutti*, over ecologie in *Laudato Si' / Laudate Deum*.

De uitwisselingen maakten ook duidelijk dat we een heel diverse groep hadden, met een stevige kern van wie al sterk stond in geloof en ignatiaanse spiritualiteit. Maar ook met anderen die op één van deze twee nog onervaren of zoekend waren. Fantastisch om te zien hoe iedereen écht met elkaar in gesprek ging. Of hoe in de kleinere groepjes de één aan de ander 'voordeed' hoe je vanuit je ervaring met elkaar deelt. Dat uitwisselen smaakte duidelijk naar meer. De typische MAGIS-cirkel vond toch plaats met een groot deel van de groep, ook al waren de jezuïeten afwezig, omdat ze bij de paus op bezoek waren.

Ik ben ook zo trots op de MAGIS-spirit die last minute nog op vraag van de organisatie een gebedsmoment organiseerde om 5 uur op zondagochtend! In de namiddag was er een City of Hope met diverse stands. In de tent voor de 'Jezuïeten van de Lage Landen' konden we onze spiritualiteit promoten, was er een 'dankmuur' ('Waarvoor wil je vandaag

Walter Ceyskens s.j. en de MAGIS jongeren in het Koning Boudewijnstadion

danken?'), en zelfs een geleide meditatie met hoofdtelefoons. De aanwezigen vormden in een mum van tijd één groep. Zo hebben we de eucharistie XL met paus Franciscus ook samen beleefd. Al bij al heb ik het bezoek van paus Franciscus als helend en vooral energie gevend ervaren. Allemaal wolkjes waarop ik nog lang op hoop te lopen.

Walter Ceyskens s.j.
Magis Low Lands

AMSTERDAM

Xaveriushuis

In de Krijtberg startte een nieuwe groep van internationale kerkgidsen, de *Living Stones*: acht jonge mensen uit verschillende landen die naast de pastorie wonen en rondleidingen verzorgen in de kerk. We zijn blij dat onder hen ook een Vlaming is om in het Nederlands rond te leiden. * Voor jezuiteten die deelnamen aan een congres Oude Testament in de zomer waren drie gastenkamers geboekt - ze vierden samen met de gemeente en de Living Stones het Ignatiusfeest. * Jan Stuyt was achtentwintig jaar lid van de redactie van Cardoner, het tijdschrift voor ignatiaanse spiritualiteit. In augustus was hij voor het laatst aanwezig bij een redactievergadering. * Tijdens de Open Monumentendagen op zaterdag 14 en zondag 15 september waren er, buiten de vier eucharistievieringen, meer dan vijfduizend bezoekers. * In september werd een oecumenisch huwelijk ingezegend: de celebranten waren een Amerikaanse jezuïet uit Rome en een Anglicaanse bisschop uit London. Beiden zijn betrokken bij de 'Mechelse gesprekken' tussen katholieken en anglicanen. * Jan Stuyt, Nikolaas Sintobin en Peter van Dael reden op 28 september naar Brussel om daar aanwezig te zijn bij de informele en hartelijke ontmoeting van de paus en jezuiteten uit de Vlaams/Nederlandse regio en de Waalse jezuiteten van de Franse provincie. * Van Nikolaas Sintobin is een nieuw boek gepubliceerd: *Op het kompas van de vreugde. Ignatius van Loyola als levensgids*. * Van Peter van Dael verscheen *Van catacombe tot Sixtijnse Kapel. Geloof verbeeld in de vroegchristelijke tijd, middeleeuwen en renaissance* (Walburg Pers). * Marc Lindeijer verdeelt zijn tijd nog steeds tussen de Krijtberg, de zusters in Nijmegen en zijn bureau. Op dat bureau ligt sinds kort zijn nieuwe boek, *Het geheim van moeder Trees*, uitgegeven bij de Walburg Pers. Een volgend boek is in de maak. Aan zijn drie reguliere werkplekken is bovendien sinds september een vierde toegevoegd, namelijk de Tiltenberg, waar hij spiritueel is geworden. * De priesteropleidingen in Utrecht en Heiloo, waar Ward Biemans geestelijk begeleider is, hebben enkele nieuwe seminaristen. Ook de twee theologieopleidingen waar hij studentenpastor is, verheugen zich in een flink aantal eerstejaarsstudenten.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

In het derde weekend van mei nam ons bestuur (Marc Desmet, Bart van Emmerik en Theo van Drunen) deel aan de IgnAN-vergadering in Drongen. Daarna heeft Theo samen met de rechterhand van de eco-noom, Rik Vanwijnsberghe, een 'bankentrip' ondernomen naar Genève en Bazel. * Als gast mochten we opnieuw Peter Rozic verwelkomen. Hij is de voorzitter van het *Laudato Si' research institute*, dat gevestigd is in Campion Hall van de University of Oxford. In Antwerpen heeft hij op een meeting samen met USOS (Universitaire Stichting voor Ontwikkelings-samenwerking) en UCSIA (Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen) de klimaatproblematiek besproken. * Van 11 tot 13 juni waren de vier consultants voor Europa, Dalibor Renic, Herminio Rico, Jozef Sofranko en Miguel Almeda, bij ons te gast. * Marc Desmet heeft zich op het einde van de maand augustus gebedd in de sfeer van West-Vleteren. * Bart van Emmerik legde met een groep 'veteranen', bij wijze van bezinning, een deel van de route naar Santiago de Compostella af. * Op verschillende wijzen heeft de gemeente zich voltallig met het pausbezoek ingelaten. Zowel in het Collège Saint-Michel in Brussel voor de gedachtewisseling en in het Koning Boudewijnstadion, gelegen op de Heizel in Brussel, voor de eucharistieviering.

BIRMINGHAM

Manresa House - noviciaat

In mei en juni zijn we voor een maand op pelgrimage geweest. Jan en Zdeněk liepen van Venetië naar Rome, Jovi en Vaclav hebben het dichterbij huis gehouden en zijn door Schotland naar Iona getrokken. Clement, Samuel en Tim zijn langs de westkust van Ierland gelopen, van de bedevaartsplaats Knock naar de oecumenische gemeenschap in Corrymeela. Voor iedereen is dit een positieve en indrukwekkende ervaring geweest, en nu, meer dan vijf maanden later, is het nog steeds een onderwerp van gesprek. * Na onze pelgrimage zijn we voor acht dagen op retraite geweest in St. Buenos in Wales. Het was goed om weer terug te zijn op de plek waar we vorig jaar onze dertigdaagse retraite hebben gedaan. Om tijd te hebben terug te kijken op afgelopen jaar en vooruit te kijken op komend jaar. * Elk jaar wordt

er in de zomer een ontmoeting georganiseerd tussen de novicen uit Innsbruck, Lyon en Birmingham. Dit jaar was het onze beurt gastheer te zijn. Als thema was gekozen voor *reasons for hope*. Naast gezamenlijke uitwisselingen rondom het thema was er veel ruimte voor ontspanning en informeel contact. Het is altijd bemoedigend om leeftijdsgenoten te ontmoeten die eenzelfde verlangen voelen en iets te proeven van het internationale karakter van de Sociëteit. * Eind augustus gingen we, samen met twee novicen uit Lyon voor twee weken op vakantie naar Barmouth in Wales. De eerste week hadden we uitzonderlijk goed weer, de tweede week was meer in lijn met wat we gewend zijn in Groot-Brittannië. * Op 2 september ontvingen we zes nieuwe novicen: Jean Christopher Carre en Michaël Plat uit Frankrijk. Michaël meldt zich aan voor de Ierse provincie waar hij de laatste twee jaar heeft gewoond. Joseph Beakhouse uit Groot-Brittannië en Vilém Plaček, Josef Říkovský en Martin Šimunský uit Tsjechië. * Vaclav heeft afgelopen zomer met een goed gevoel besloten het noviciaat te verlaten waardoor we nu in totaal met twaalf novicen zijn. De nieuwe gemeenschap voelt alweer erg vertrouwd en we kijken uit naar wat komend jaar te brengen heeft!

BOECHOUT

Xaverius op de Capenberg

Wauthier de Mahieu nam zijn intrek bij ons, komende vanuit de Oude Abdij in Drongen. Ook verwelkomen we Guido Dierickx als overste na zijn verhuizing uit de gemeente Romero-Loyola in Antwerpen. Hij blijft actief in het stadspastoraal aldaar.

BRUSSEL

Arrupe

De zomerse dagen waren veel te kort, en terrasjesweer vrij schaars. Maar in ons hart heerst zonnige tevredenheid zelfs in herfst- en winterdagen. * Wij wuifden ons dierbaar lid, Charles Verhezen, uit. Hij woont nu in Heverlee en denkt daar terug aan de schone dagen in onze residentie met tuin en garage. Inmiddels genieten zijn aanplantingen van duurzame wasdom, zij het ook met onkruid, luizen en wantsen. * Onze overste, Hugo Carmeliet, organiseert ons samenleven met groeiende intensiteit.

Op onze Startdag aan de rand van het Zoniënwood bespraken wij het heden, verleden en de toekomst van ons kalende gezelschap. Bij leven en welzijn zullen wij doorgaan. * Walter Devos staat als eerste in de dag klaar om ons bloeiende ELC-econoomaat bij te staan. Projecten opstarten is één zaak; afslanken is, zo mogelijk, nog veel 'boeiender'. Een doorwinterd mens laat zich echter niet licht uit zijn lood slaan. * Vooral bij ziekte- of ander verlof van onze twee trouwe medewerksters, springt Ludwig Van Heucke kalm bij om het huis behouden en netjes te houden. Helemaal in de lijn van: "Voor een veilig en proper Schaarbeek!", de slogan van dit verkiezingsjaar. * Gasten krijgen we voldoende over de vloer. Ook het pausbezoek in België zorgde voor toereikende animatie. Wij vergeten dit keer Jan Koenot niet. Hoewel voltijds filosofie docerend aan de 'FLOP' in Parijs, is Jan lid van onze gemeente en brengt als dusdanig genoeg tijd door in het Brussels Gewest. Zijn *acte de présence* tilt elk tafelgesprek op naar de subliemste sferen onzer geestvermogens. * Frans Chanterier houdt het been stijf. Uitslapjes naar Leuven, Gasthuisberg en Heverlee behoeden en verhogen lichamelijk welzijn om klaar te staan voor werk aan de winkel in de Noordwijk. Pater Rik doet dingen die jongeren allang zouden opgeven: sterk als de eenzame fietser die - kromgebogen over zijn stuur - tegen de wind zichzelf een weg baant, knapt hij klussen op waarvoor menig hem nog eeuwig dankbaar zal blijven. * Onze grootste apostel blijft Jos Janssens. Geen stilvallende tram zal hem ooit beletten zijn bestemming te bereiken. Honderdjarigen, zusters en penitenten zien hem graag komen. Zo bloeit de wijngaard des Heren hier in dit seculiere werelddeel.

DRONGEN

Hurtado

Bij de jezuiteten in Drongen zijn er grote veranderingen. De gemeente woonde verschillende jaren in gastenkamers van het bezinningscentrum omdat het gebouw waar de gemeente zou wonen, gerestaureerd werd. De werken duurden, door tegenslagen, twee jaar langer dan voorzien. Maar sinds begin september wonen de jezuiteten aan de ingang van de Oude Abdij. De kamers zijn mooi en groot maar ze vertonen soms de gebreken van een gebouw dat nog niet afgewerkt is. Na twee weken, bijvoorbeeld, hangen er eindelijk spiegels in de badkamers en

zijn er gordijnen aan de ramen. * Eind september namen we feestelijk afscheid van pater Wauthier de Mahieu, die naar Capenberg (regio Antwerpen) verhuisde. * Het is erg druk in het bezinningscentrum. De groepen volgen elkaar snel op. Bijna dagelijks zijn er twee tot vier eetzaal vol mensen die een goede maaltijd krijgen om verder zich te bezinnen en te beseffen dat God van mensen houdt. * De jezuïeten zien dat niet alleen gebeuren, zij hebben er ook hun aandeel in. De bijdrage van de medebroeders is voorgaan in gebed en eucharistie, klaar staan voor een (geestelijk) gesprek, begeleiden van de Geestelijke Oefeningen. * Pieter-Paul gaat trouw elke week vluchtelingen bezoeken in opvangcentra voor 'uit-geprocedeerden'. Hij gaat het moeilijke gesprek aan met mensen die teruggestuurd worden naar hun land van herkomst. * Wiggert vangt de 'pelgrims' op, mensen die voor enkele dagen naar de Oude Abdij komen om rust en bezinning te zoeken en dan vaak ook uit zijn op een bemoedigend gesprek. * Wim is voor enkele maanden in Syrië om te zien of hij daar met en voor vluchtelingen kan werken. Hij is goed aangekomen en kijkt uit naar wat op hem afkomt. * Toon is aangekomen en zal individuele gasten in de Oude Abdij bijstaan in geestelijke begeleiding en begeleiding van de Geestelijke Oefeningen. Daar komt meer bij kijken. Hij leert dat begeleiding ook heel praktisch kan zijn: "Waar moet ik gaan eten? Waar is de bibliotheek? Ik vind mijn kamer niet meer". Het leven bestaat uit kleine dingen en mensen helpen in die kleine dingen is iets goddelijks, zoals de liefdevolle zorg van ouders voor hun kinderen van God spreekt.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans / Lerkeveld

Mark Rotsaert en broeder Bart Bosteels zijn ook dit jaar met Samana op vakantie geweest in Nieuwpoort. Het weer was niet geweldig maar de zusterlijke sfeer, een bezoek van koningin Mathilde en aan een chocolaterie hebben veel goed gemaakt. * Van 11 tot 21 juli heeft iedereen ook thuis vakantie kunnen nemen. Uitblinkers in de activiteiten waren een bezoek aan de Sint-Geertruikerk van Nijvel en aan de ijssalon van onze kok Bert Wouters. Onze minder mobiele huisgenoten konden genieten van een *merenda gaudiosa* in de tuin, dankzij een namid-

dag zonder regen. Onze meester-koks, Bert en Dirk, bereidden nog betere maaltijden dan gewoonlijk met als uitblinkers een mosselstijf en heerlijke voorgerechten! * Op 14 en 15 juli kwam het *choeur de chambre* de Namur het Requiem van Gabriel Fauré opnemen in onze kerk, met eigentijdse instrumenten. * Veertig jaar geleden ging Mark Rotsaert voor de eerste keer in Gent op weg met de 'kleine zusters van Nazaret' op vraag van hun stichteres. Dit werd op 17 juli hartelijk herdacht in dankbaarheid voor trouwe geestelijke begeleiding in goede en kwade dagen. * We hebben afscheid moeten nemen van twee hoogbejaarde huisgenoten. Eerst ontviel ons Jos Snyders. Zijn afscheidsviering werd bijgewoond door heel wat koppels die hij had getrouwd. Daarna verliet ons de bijna honderdjarige Georges Cerfontaine. Naar een Afrikaans gezegde: *une bibliothèque qui brûle* want hij heeft tussen zijn eerste verblijf in 'Belgisch Congo' (1948-1952) en zijn vertrek uit Rwanda in 1994 tijdens de genocide, heel wat meegemaakt! * Op 17 september hebben negen huisgenoten hun jubileum gevierd. Wim Beuken vierde vijfenzeventig jaar intrede. Zeventig jaar intrede werd gevierd door drie andere huisgenoten: de paters Verdeyen, van den Steen en Cnockaert. Paul Dierckx en Fernand Van Neste vierden zestig jaar priesterschap. Rob van den Akker, Paul Verdeyen, André Rosier en broeder Théo Brebels vierden vijftig jaar Laatste Geloften. * We kregen vier nieuwe huisgenoten. Charles Verhezen die Brussel heeft verlaten; Aurel Brys uit zijn geliefde India, Frans Mistiaen, onze nieuwe econoom, en Philip Debruyne die nog een pied-à-terre behoudt in Mechelen. Zeven huisgenoten zijn paus Franciscus gaan groeten in het Collège Saint-Michel. * In de aanloop naar de verkiezingen kregen we bezoek van twee jonge CD&V'ers die met veel enthousiasme over hun Leuven 'mijn lief' kwamen spreken. * Het nieuwe academiejaar startte op 24 september met voorstelling van de modules voor een bredere vorming, sociaal en spiritueel. Enkel van ons zijn daarbij actief betrokken. * We kregen ook bezoek van Tonny Cornoedus, onze Vlaamse medebroeder, die vluchtelingen bijstaat op Samos. In afwachting van zijn proces als 'mensensmokkelaar' mocht hij Griekenland voor veertien dagen verlaten. Enkele jaren geleden werd Tonny aangehouden op verdinking van 'mensensmokkel'. Hij had vluchtelingen een lift gegeven met de auto. Een ernstige aanklacht,

waarmee hem een serieuze celstraf (van maanden) boven het hoofd hing. Op 21 oktober was de uitspraak: Pater Cornoedus werd vrijgesproken en kreeg zijn auto en telefoon terug. Zijn werk in Griekenland voor migranten zet hij voort.

MECHELEN

Leliëndaal

Het was een mooi einde. Op 15 september ging regionaal overste Marc Desmet voor in de laatste zondagseucharistie in de kerk van Leliëndaal. Er waren veel mensen gekomen om afscheid te nemen van de jezuïeten. Er waren geen stoelen genoeg zodat mensen moesten staan. Na de eucharistie en de afscheidsreceptie was er een maaltijd in het Dioceesaan Pastoraal Centrum aangeboden door de gelovige gemeenschap van Leliëndaal aan de paters. Die 'gelovige gemeenschap' zijn mensen die jarenlang in onze kerk mee gebeden en gezongen hebben. Nu, na het afscheid van de jezuïeten, willen zij zelf verder samen geloven gevoed door de ignatiaanse spiritualiteit. Blijkbaar laten de gelovigen van Mechelen de jezuïeten niet los ook als de paters vertrekken. * Hoe zit het met de paters? Wouter Blesgraaf is op 19 september voor zes maanden vertrokken naar Zuid-Afrika om zijn vorming af te ronden met het 'derde jaar'. Dat wordt dus studie van de ignatiaanse spiritualiteit en van de constituties (de grondregel) van de Sociëteit van Jezus. Hij zal er ook een dertigdaagse retraite doen en meehelpen in de plaatselijke pastoraal. * Frans Mistiaen is bezig het huis aan de Bruul op te ruimen. Verschillende andere huizen en werken van de Sociëteit komen halen: meubels, wasmachine, fotokopieerapparaat, borden, glazen en bestek ... alles kan nog van dienst zijn. Frans houdt bij wat iedereen gevraagd heeft en zorgt ervoor dat het terecht komt. Ondertussen is hij toch ook reeds econoom van het huis van Heverlee waarheen hij, na de opruim, verhuist. * Philip Debruyne verhuist ook wel naar Heverlee maar houdt toch nog een voet aan de grond in Mechelen. Hij blijft verbonden met de 'gelovige gemeenschap' om de ignatiaanse geest te bevorderen. * Toon Suffys vertrekt naar het bezinningscentrum de Oude Abdij in Drongen. * Na meer dan honderd jaar in de recente geschiedenis en twee honderd jaar (in de 16e tot de 18e eeuw) zijn er geen jezuïeten meer in Mechelen, maar de Geest werkt verder.

NIJMEGEN

Aqua Viva

Midden in de geslaagde visite van regionaal Marc Desmet aan ons huis, namen wij op 22 mei afscheid van Ernst Bolsius. Wij herinneren ons hem allemaal als een dynamische en markante man. Hij woonde al tijdenlang op de psychogeriatrische afdeling, hetgeen hem voor ons vreemd onzichtbaar maakte, maar dat bepaald niet was voor de verpleging. Het werd een mooi afscheid, waar veel mensen op af kwamen, onder andere uit het hem geliefde Amsterdam, waar hij in veel kringen actief was geweest en zeer gewaardeerd werd. * De themaweek van dit jaar was getiteld: 'Vakantie in eigen land' met bijpassende activiteiten zoals altijd in de puntjes verzorgd door de medewerkers van de activiteitenbegeleiding. Een beetje buiten onze controle was het verloop van onze gebruikelijke deelname aan de intocht van de Nijmeegse Vierdaagse op de slotdag, met onze tent aan de Via Gladiola. De organisatie van de tocht had besloten om de wandeling die dag in te korten. Veel van onze bewoners waren daardoor een beetje aan de late kant om de grote menigte te verwelkomen. Maar natuurlijk hebben we er niet minder om genoten. * Een 'primeur' was de verhuizing binnenshuis van mevrouw Wildeboer. Zij woont nu als enige 'leek' (blijft een rotwoord) op 'onze' gang, midden tussen de paters. Zoals wij al verwachtten, bevalt dit zowel haar als ons prima. Voor ons is het in ieder geval een goede zaak dat, door het kleiner worden van de gemeenschap, het deel van het huis dat wij bewonen – wanneer het gedeeld wordt met anderen – die anderen en wij goed bij elkaar passen en met elkaar overeenkomen. * Wij hebben ook nogal in de jubilea gezeten gedurende de afgelopen maanden. Op het feest van Ignatius (31 juli) vierden Paul Begheyn (50 jaar) en Karel van Tulder (60) hun priesterjubilea. Sociëteitsjubilea waren aan de beurt op 7 september, met als feestelingen Jan Bots (75 jaar), alweer Karel (70), Jan Bentvelzen (60) en Tjeerd Jansen (slechts 40 jaar). En als laatste hadden we hadden een feestje op 1 oktober. Wij vierden in de aula van Aqua Viva het Oktoberfest, compleet met Schlaggers, worstjes, bier, Dirndl's en Lederhosen.

Ernst Bolsius
(1928-2024)

Ernst en zijn tweelingbroer werden geboren in Bergen op Zoom waar zijn vader huisarts was. Ze hadden nog een negen jaar oudere broer. Op tienjarige leeftijd verhuisde Ernst naar Den Haag, in de parochie van de Elandstraatkerk. Tijdens de oorlog volgde hij het Gymnasium aan het Aloysius College. De oorlog legde een zware last op het gezin van de druk bezette huisarts.

Op 7 september 1946 trad Ernst in bij de jezuïeten in Grave. Hij studeerde Engels aan de Universiteit van Nijmegen en hij werd priester gewijd in Maastricht op 30 juli 1960. Na zijn tertiaat in Dublin was hij enige jaren leraar in De Breul in Zeist.

In 1966, vlak na de bloedige coup, vertrok Ernst naar Indonesië, waar hij docent Engels werd aan de lerarenopleiding IKIP Sanata Dharma in Yogyakarta. Hij werd daar ook directeur van het befaamde studenteninternaat Realino, waar menig kader voor Kerk en maatschappij werd gevormd. In Realino was Ernst heel graag. De studenten kwamen uit heel Indonesië en Ernst probeerde tussen hen een nationale cohesie op te bouwen en een thuissituatie te

creëren, waarbij hij zelf een soort vaderfiguur was. Aan die periode heeft Ernst veel vrienden overgehouden, mensen die later vaak een belangrijke functie bekleedden in de maatschappij. In 1985 verhuisde Ernst naar Jakarta, waar hij Engels doceerde aan de Filosofische Hogeschool Driyarkara en waar hij pater unit werd in een van de vele huizen in de stad waar de scholastieken woonden. Ernst was heel gelukkig in Indonesië.

Toch keerde hij in 1988 terug naar Nederland omdat hij voelde dat de kerk van Indonesië met haar overvloedige roepingen geen missionarissen meer nodig had. Hij werd pastor in Eelde en Haren in het bisdom Groningen. Ook hier was hij gelukkig, maar toen in 1998 het verzoek kwam om in Amsterdam in de Krijtberg te komen helpen voldeed hij daaraan. Daar zette hij zich ook in voor het drugspastoraat en voor de KKI (de Indonesische parochie in Nederland). In 2011 verhuisde hij naar het kloosterbejaardenoord in Nijmegen, waar hij op zondagen nog lang assistenties verleende in parochies.

Ernst was een temperamentvol en eigenzinnig man. Dat was niet altijd makkelijk voor zijn omgeving, maar door zijn authenticiteit heeft Ernst dierbare en trouwe vrienden gemaakt. Zijn preken waren zo boeiend dat een parochiaan een selectie daaruit tweetalig heeft uitgegeven. Het hart van Ernst ging uit naar de *underdog*. Daar waar macht misbruikt werd verzette hij zich. De laatste jaren waren moeilijk voor hem. Langzaam gingen zijn lichamelijke en geestelijke krachten achteruit, waar hij zich sterk tegen verzette, want hij had zijn vrijheid en autonomie buitengewoon lief. Maar uiteindelijk stierf hij in alle rust, in de avond van 15 mei.

Jos Snyders
(1926-2024)

Jos Snyders werd geboren in Borgerhout (Antwerpen) op 14 september 1926 als derde kind van Honoré Snyders en Victorine Van De Wouwer. In het Xaveriuscollege volgde hij de Latijns-Griekse humaniora. Hij was twintig jaar toen hij intrad in Drogen. Na de twee jaren noviciaat studeerde hij één jaar klassieke talen, drie jaren filosofie (1949-1952) en twee jaren sociale en economische wetenschappen. Zijn stage bracht hij door in het college van Aalst als surveillant en leraar. Voor de studie van de theologie verbleef hij eerst in Leuven en daarna in Heverlee. De priesterwijding ontving hij in 1959. Voor zijn derde jaar noviciaat verbleef hij in Paray Le Monial. Zijn apostolisch leven speelde zich hoofdzakelijk af in Leuven bij de studenten: als directeur van het studentenhuis Bellarmino, als leider van allerlei gespreksgroepen. Maar bekendheid verwierf hij op de eerste plaats als pastor van de Universitaire Parochie. Hij liep minder in de kijker dan sommige van zijn jongere collega's studentenpastors. Hij was eerder een mens van de ontmoeting maar wellicht juist daarom wekte hij vertrouwen.

Er was veel dankbaarheid voor die spirituele begeleiding die velen ondersteund en geholpen heeft. Men zou haast vergeten dat Jos ook gewerkt heeft in Rwanda (1974-1976). In het *Centre Christus* te Kigali was hij bezinningsleider en ook directeur, in Cyanguu was hij even socius van de novicemeester.

Binnen de Vlaamse jezuïetenprovincie heeft Jos verschillende opdrachten vervuld: redacteur van het tijdschrift *Cardoner*, Algemeen Kerkelijk Assistent van de GCL (Gemeenschappen van Christelijk Leven), overste van het vormingshuis in de Windmolenveldstraat, lid en voorzitter van de vormingscommissie.

Al die tijd was hij ook *scriptor*. Zijn conferenties, zijn gespreksgroepen, zijn vieringen brachten hem tot het neerschrijven van bezinningsteksten. Hieruit zijn niet minder dan acht publicaties voortgekomen. Inspiratie vond hij onder meer in het leven en de spiritualiteit van Dietrich Bonhoeffer en Etty Hillesum.

In 1999 kwam hij in Heverlee wonen. Hij voelde zich oud en verkoos een eerder teruggetrokken bestaan te leiden. Alhoewel. Zijn opdracht bleef 'geestelijk dienstwerk' en 'schrijver'. Nieuwe energie vond hij in de dagelijkse rit naar het klooster van de Zusters van Liefde, De Bron, in Lovenjoel. Hij leidde zijn leven volgens een strikte dagorde: gebed, lezing en kruiswoordraadsels. Voeg daarbij het beluisteren van klassieke muziek, zijn enige eigenlijke hobby. Hij is overleden op 24 juli 2024, 97 jaren oud. Op zijn uitvaart waren geen familieleden: die had hij overleefd. Maar vele vrienden, die waren er wel.

Georges Cerfontaine
(1925-2024)

Georges Cerfontaine is geboren op 8 april 1925 in Hoboken bij Antwerpen. Vader was tekenaar bij de Metallurgie Hoboken. Na de Latijns-Griekse humaniora in het Antwerpse O.-L.-Vrouwecollege trad Georges in bij de jezuïeten op de ongewone datum van 4 augustus. Dit om te voorkomen dat hij in deze tijd van oorlog zou opgeëist worden.

Hij vertrok voor het eerst naar het toenmalige Belgisch Congo in 1948 voor een stageperiode die vier jaren zou duren. In Kisantu was hij drie jaar directeur van een lagere school. Een vierde stagejaar bracht hem naar Kingunda om er de school voor de pedagogische opleiding van onderwijzers te besturen.

In 1952 vatte hij de theologie-studie aan in Leuven en op 24 augustus 1955 werd hij priester gewijd. Terug in Congo studeerde hij eerst nog een bijkomend jaar pedagogie om daarna twee jaar lang diocesaan hulp-inspecteur te worden in het bisdom Popokabaka. Terug van zijn derde noviciaatsjaar in Drogen werd hij aangesteld tot inspecteur van het lager onderwijs (1962-1965). Maar Georges was veelzijdig. Hij werd afwis-

selend pastoor, leraar, excurrens ("broussard"), minister, econoom, studieprefect.

In 1976 vond een grote verandering plaats: hij ruilde de missie van Popokabaka voor Rwanda. Hij werd er, tot in 1983, leraar in het college van Gysenyi, medewerker in het Centre Christus, studieprefect en vice-overste.

Na zeven jaar Rwanda volgde een periode van zeven jaar in Congo in het economaat en in de Servico in Kinshasa. Daar heeft hij vele bezoekers verwelkomd. De Servico was immers de dienst die zorgde voor de bevoorrading van de missieposten in het binnenland. Zoals gezegd, Georges was inzetbaar voor vele opdrachten.

Na één jaar rust in Antwerpen werd hij teruggeroepen voor een tweede termijn in Rwanda. Hij was daar getuige, tijdens de eerste dagen van de gruwelijke genocide, van de moord op drie (Rwandese) medebroeders (1994). Een zware schok, een reden om definitief naar België terug te keren, 46 jaar na zijn eerste afreis.

In Oostakker-Lourdes werd hij overste van de gemeenschap die het bedevaartsoort bediende. In Mechelen was de trouwe rechterhand van de kerkprefect (2002-2019). In 2019 volgde dan de verhuizing naar Heverlee. Hoogbejaard als hij was, kwam hij al gauw op de ziekenboeg terecht. De maanden en de jaren ervoer hij als lang durend maar toch bleef hij die met grote gelatenheid beleven en met zijn gekend gevoel voor humor. In volle overgave is hij op 27 augustus 2024 naar zijn Schep- per teruggekeerd.

BIDDEN MET DE PAUS

Ieder zondag bidden we in de eucharistieviering voor de paus en voor de lokale bisschop. Het is standaard om te bidden vóór de paus. Niets nieuws onder de zon. Iets anders is bidden mét de paus. Dat kan ook, met iedere maand een andere intentie.

Al meer dan honderdvijftig jaar bestaat het Apostolaat van het Gebed. Onder die naam werden tijdschriften uitgebracht als De Heraut en De Nieuwe Boodschap, er waren de bonden van het Heilig Hart en meer dan de helft van alle parochies deed mee. Vanuit Mechelen en Nijmegen werd het Apostolaat van het Gebed ondersteund door de jezuïeten en hun publicaties. Aan de oorsprong ligt de devotie tot het heilig Hart, een achttiende-eeuwse manier om te zeggen dat Christus ieder van ons afzonderlijk liefheeft.

Vijftig jaar geleden was het Apostolaat nog volop actief met de maandelijks intenties, de morgenop-

dracht, de affiches in het kerkportaal en de kleine briefjes die in het kerkboek pasten. De dagen dat iedereen zijn eigen missaal meebracht zijn voorbij, de dunne briefjes verdwenen, en ook de bonden van het Heilig Hart bestaan niet meer.

Wat is gebleven: dat de paus iedere maand een intentie noemt en wereldwijd vraagt om met hem mee te bidden. Deze oproep gebeurt nu vooral via internet. Het kreeg de moderne naam: *het wereldwijde gebedsnetwerk van de paus*. In meer dan honderd landen worden de intenties gedeeld: in het parochieblad, in gebedsgroepen, via apps als bidden-onderweg

of in de voorbeden op zondag in de kerk. In meer dan tien talen is het gebedsnetwerk aanwezig op Facebook, Instagram en X. De affiches worden nog steeds verspreid.

Eén thema per maand

In november 2024 bidden we samen met de wereldkerk voor ouders die een kind hebben verloren. In december is de intentie voor pelgrims van hoop, een verwijzing naar de honderdduizenden mensen die in het Jubeljaar 2025 op pelgrimstocht gaan. In januari 2025 voor toegang tot onderwijs voor alle kinderen; in februari om roepingen, en in maart voor gebroken gezinnen. Elk jaar keren bepaalde thema's op gezette tijden terug: in juni (wereldvluchtelingen-dag) is er altijd een intentie voor vluchtelingen; in september (maand van Laudato Si) bidden we altijd voor het milieu. Bij februari (opdracht in de tempel) hoort toewijding aan God en oktober is nog altijd missiemaand.

De intenties worden tijdig bekend gemaakt en elke maand is er een video van hoge kwaliteit waarin paus Franciscus in het Spaans uitleg geeft over het hoe en waarom van de gebedsintentie. Deze korte filmpjes verschijnen ook in het Nederlands.

De actuele intenties worden in het Nederlands gepubliceerd op de website www.biddenmetdepaus.org met een toelichting en de video. Wie vooruit wil kijken naar de intenties van volgend jaar kan alvast terecht op www.popesprayer.va. De Nederlandse editie van de toelichtingen wordt verspreid via otheo.be (het vroegere www.kerknet.be) en op sociale media. Verschillende jezuïeten uit Antwerpen en Drongen verlenen hieraan hun medewerking.

Jan Stuyt s.j.

www.biddenmetdepaus.org
<https://clicktopray.org>
<https://www.popesprayer.va/>

Gebed om de dag te beginnen:

Heer God,

alles wat ik heb,

alles wat ik ben,

alles wat ik doe,

bied ik U aan.

Kom en vervul mijn dag.

Schenk mij uw Geest,

dat in mijn denken,

spreken en handelen,

iets van uw stille aanwezigheid

mag doorbreken.

Laat me niet enkel voor mezelf leven,

maar zoals Jezus,

verbonden met U

en gegeven aan mensen.

Amen

Deze morgenopdracht werd geschreven door een team van Kerk en Wereld in Mechelen.

Peter van Dael s.j. leert je gelovige kunst verstaan

Ook in een tijd van krimpende geloofsgemeenschappen blijft het christendom zichtbaar in de openbare ruimte: denk aan de monumentale kerken in stad en land, denk aan de kunstschaten in musea, denk aan de beelden en rituelen die zelfs in hun meest geseculariseerde vorm nog herinneren aan hun christelijke afkomst. Maar met die krimpende geloofsgemeenschappen verdwijnt ook de kennis van het geloof. Wie kan er nog een icoon 'lezen'? Wat betekenen die beeldengroepen boven de ingang van een kerk? Hoe moeten we grafkunst begrijpen en waar komt die vandaan?

Het nieuwe boek van Peter van Dael s.j. komt op het juiste moment, met duidelijke antwoorden op deze en nog vele andere vragen. In een tijd waarin we steeds minder weten over christelijke kunst, legt hij kundig uit hoe je de kunst kan verstaan.

De auteur doceerde kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en de Pauselijke Universiteit Gregoriana te Rome en heeft veel geschreven over allerlei kunsthistorische onderwerpen. Ook nu nog geeft hij cursussen, in kleine kring, en wie ooit

het genoeg heeft gehad die te volgen, zal in het geschreven woord onmiddellijk de stem van de meesters herkennen.

Het geloof verbeeld

De hoop van de auteur én van de uitgever is dat dit cursusboek - want zo mag het wel worden genoemd - het eerste van drie delen wordt. Dat verklaart waarom Van catacombe tot Sixtijnse kapel niet de afgelopen tweeduizend jaar bestrijkt, maar zoals de ondertitel al aangeeft, zich beperkt tot geloof verbeeld in de vroegchristelijke tijd, middeleeuwen en renaissance. Met opzet wordt niet de term 'christelijke kunst' gebruikt; volgens Van Dael kan pas "expliciet van christelijke kunst worden gesproken wanneer het christendom geen vanzelfsprekend element is in de samenleving". Dat geldt zeker voor de eerste eeuwen van het christendom, maar het is de vraag of de 'laatchristelijke kunst' inderdaad pas na

de Franse Revolutie is begonnen en niet al tijdens de vijftiende-eeuwse Italiaanse renaissance of zelfs nog eerder. Hoe christelijk was de middeleeuwse Christianitas eigenlijk? Die vraag werd al prangend gesteld door de oudvaders van de Reformatie. Hopelijk laten de volgende delen in deze reeks niet te lang op zich wachten.

Zestienhonderd jaar kunstgeschiedenis

Het is geen geringe prestatie om zestienhonderd jaar kunstgeschiedenis in een kleine tweehonderd pagina's samen te vatten, ook als men zich zoals Van Dael beperkt tot hoofdzakelijk de beeldende kunsten en daarbij de architectuur terzijde laat. Van de zeven hoofdstukken zijn er drie aan de Westerse middeleeuwse kunst gewijd en één aan de gelijktijdige Byzantijnse kunst, waarbij Van Dael de lezer terecht eraan herinnert dat het Westen nog tot in de dertiende eeuw bij Byzantium in de leer is gebleven. Voor de vroegchristelijke kunst blijven nog zo'n vijftig pagina's over, terwijl de renaissance in dertig pagina's wordt behandeld, met de focus op de fresco's van Rafaël in de Stanza della Segnatura en van Michelangelo in de Sixtijnse kapel. Gelukkig is hier gekozen voor illustraties over twee pagina's om toch nog iets te kunnen laten zien van deze wand- en plafondvullende schilderijen.

Scherpe illustraties

Niet in alle kunsthistorische boeken wordt zó duidelijk als hier gekozen voor een uitstekende kwaliteit van de illustraties - haarscherp, met prachtige kleuren en bovendien vaak verrassend van keuze. Waarom naar verre oorden gaan als je in Museum Catharijneconvent zo'n mooi tiende-eeuws ivoren reliëf van Maria met Kind kunt zien of in het Mauritshuis een ontroerende "Bewening van Christus" door Rogier van der Weyden kan bewonderen? In de christelijke optiek dient kunst ter lering, stichting, verering en soms zelfs vermaak, aldus Van Dael. Zijn magistrale boek voldoet aan diezelfde vier criteria, zeker voor de 'armen en ongeletterden' die wij inmiddels zijn geworden wat betreft de kennis van het (verbeelde) christelijke geloof.

Marc Lindeijer s.j.

Peter van Dael, *Van catacombe tot Sixtijnse kapel. Geloof verbeeld in de vroegchristelijke tijd, middeleeuwen en renaissance*, Zutphen: Walburg Pers, 2024, 224 pp., € 24,99.

DRONGEN

Oude Abdij
Drongenplein 26,
9031 Drongen (bij Gent).

TERUGBLIKRETRAITE**Begin van je vooruitblik**

Wat was dit jaar wezenlijk? Waar heb ik God ervaren?

Maak aan het einde van het jaar tijd om gestructureerd en geïnspireerd terug te blikken

Sommige programmaonderdelen verlopen in stilte, andere niet.

Data: 27-30 december 2024

MET BEELDEN OP VERHAAL KOMEN**Filmretraite**

In deze retraite combineer je mediteren met een schrifttekst en het bekijken van een film om zo God te ontmoeten en in stilte op verhaal te komen bij Hem.

Data: 24 tot 28 januari 2025

GEESTELIJKE OEFENINGEN

met persoonlijke begeleiding tijdens de ZOMER

Er zijn 3 periodes van retraites: GO1, GO2, GO3; telkens voor vijf of acht dagen.

Deze dagen verlopen in stilte (de maaltijden ook).

Startdata van de retraites zijn: 7, 17 en 27 juli 2025.

De volledige GO (30 dagen) worden eveneens aangeboden.

<https://www.oudeabdij.be/zomerGO.html>

AANBOD OP ANDERE LOCATIES**Klooster Nieuw Sion Diepenveen**

Inspiratie- en ontmoetingsdag 'Bidden met de Bijbel'

Op deze dag oefen je in luisteren naar de teksten uit de Bijbel door ermee te bidden.

We maken daarvoor gebruik van het boek van Nikolaas Sintobin sj: Bidden met de Bijbel.

Zaterdag 23 november 2024

ANTWERPEN**VORMING GEESTELIJK GESPREK (in groep)**

In deze vorming leer je in drie dagen de basisprincipes van betrokken luisteren en hoe je dit in groeps gesprekken kunt vormgeven. Luisteren naar wat de ander ten diepste beweegt is een onmisbare houding voor meer verbondenheid en het bouwen aan gemeenschap.

Meer info & inschrijving:

<https://platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org/nieuws/training-het-geestelijk-gesprek-inschrijving-geopend/>

Start: 27 november 2024

Sint-Willibrordsabdij Doetinchem

We verlangen er vaak naar om vanuit liefde te leven. Toch ervaren we dat dit in de dagelijkse praktijk niet vanzelf gaat.

Hoe zorg je er voor dat liefde jouw leven leidt? En hoe onderscheid je liefde van allerlei andere invloeden die op je inwerken?

Data: 13-15 december 2024

© Gerwin Roffel

www.adventsretraite.org

AMSTERDAM

Platform voor ignatiaanse spiritualiteit

Beulingstraat 11

1017 BA Amsterdam

DIGITALE ADVENTSRETRAITE

Zie, Ik begin iets nieuws!

Advent is een tijd van verwachting, hoop en vernieuwing. Tijdens de digitale adventsretraite "Zie, ik begin iets nieuws!" word je uitgenodigd om elke dag even stil te staan en de woorden van de Bijbel diep in je hart te laten doordringen.

Als deelnemer aan deze gratis digitale retraite ontvang je vanaf zondag 1 december dagelijks een gebedsmail. Hierin vind je een Bijbeltekst en reflectievragen die je helpen om open te staan voor wat God tegen jou wil zeggen. Deze retraite gaat niet om kennis, maar om bidden met je hart. Hoeveel tijd je eraan besteedt, bepaal je zelf.

Zie de website voor het actuele aanbod.

<https://platform-ignatiaanse-spiritualiteit.org>

Vanuit ignatiaanse hoek was MAGIS erbij.
Vijfentwintig jongeren uit alle windrichtingen sloten zich aan ...
De uitwisselingen maakten ook duidelijk dat we een heel diverse groep hadden,
met een stevige kern van wie al sterk stond in geloof en ignatiaanse
spiritualiteit.
Maar ook met anderen die op één van deze twee nog onervaren
of zoekend waren.
Fantastisch om te zien hoe iedereen écht met elkaar in gesprek ging.

Walter Ceyskens s.j. over 'Hope Happening'

Jezuiten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.
Het verschijnt driemaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners
en geïnteresseerden.
Het blad is in principe gratis.
Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.